

נייע יידישע צייטונג

דיא
 "נייע יידישע צייטונג"
 ערשיינט יעדען
 מאנטיאג
 אונד דאנערסטאג.
 פרינטינגער-אויסגאב-פרייזען:
 נאנצער-הונד 7 5/2 - קר.
 האלבע-הונד 3 50 - קר.
 פרינטינגער-הונד 1 75 - קר.

דיא רעדאקציע
 אינד אדמיניסטראציע
 בעשינדעס ווי
 Schiffmannsgasse 6, Budapest,
 וואהן אויך דיא פרענטער-אויסגאב
 זענדען צו זענדען זינד.
 אינזערטע
 ווערדען בילליכט בערעכענט.

שנת תרמ"ג לפ"ק. Budapest, Donnerstag 16. August 1883. ב"ה בודאפעסט י"ג מנחם אב

נאך דעם קראוואללע.

עס הערשט וועדער הויך, דיא קראוואללע זינד צו ענדע, אונד וואס איזט דאבייא הערשונג קאמען? מווענד צערבראכענע פֿענסטער, צער שמעטערטע מהרען, אויסגערייבטע געשעפטע 200 אייגענשפטע שופטע 500 צערטוימטערטע לאטערנען, איינע מענגע פֿערהאונדעטע, שמאך קונט אים געשעפטע, שמאך אונד שאפט אבער אונזערע פֿאליצייא אונד אונזער פֿאטערלאנד!

וויך זאגען דאסס עס איינע שאנדע פֿיר אונד זערע פֿאליצייא איזט, דאסס זיא ניכט פֿאראויס וויססען זאלטע, וואס דאך פֿארבערטיגט זיין מוסכטע וויט מעהערען טאגען; דאסס אללעס געד זינדעל נאך איינעס אונד דענוועלבען פֿלאמין צו זאמען קאסי דאסס דיא רויבער מיט ווערקטיגען איינע ווארדענשאפטען, יא זאנאר מיט שיעסנדי ווערדען פֿערזעהען ווארען, אונד פֿאן פֿיינעקלודער טען הערדן געהעטעט ווארדע, אונד פֿאן איהען געלד אונד ציגארען בעקאמען, דאס וואס אלא פֿעילען הונדערטען פֿערהאונדען בעקאנט וואר, זאלטע אָדער מוסטע דיעזעס ניכט אויך דער פֿאך ליצייא בעקאנט זיין? - דאך דיא וויזע איזט ווע- ווער הערענשעטלעך, אונד ווען אויך שפּאט איינע געשרייטען ווארדען איזט, זא האט דיא הויך איהר קרעפטונגעס פֿאָרנעהען, יא מיט לעבענעספֿארה איהרע פֿליכט ערפֿוללט.

אבער יעצט ערשט האט דיא נאך איינע וויכטיגע אויפגאבע צו ערפֿוללען; זיא מוס דיא פֿיינע הערדען ענטדעקקען, וועלכע אים דעם פֿערישטעקקע דען פֿאכעל אויפהענגען, צו רויב אונד ווערענעסלובקייט געגען דיא ריבערהייט וואכע אנטרייבען, אונד דיא ארמען בעזאפֿענען אונד איהרע געהיירטען מענישען איהרעס אינליק קע איבערלאסען, ווערדען זיא וועלכע אין איהר רעם זיכערן פֿערישטעקקע זיך פֿרייען, דאסס עס איהנען געלונגען איסט, איינע אונדאונגען צו מאר כען, אונד איהרען האסט צו זעטענען, עס מוס איינע שפּאטע געבען אויך פֿיר דיעזע, מאָגען זיא צו פֿינדען זיין אויך וועלכער קלאסטע אונד אויך וועל- כער שטופע דער געזעלשאפט איסטער! -

אבער אויך יעדער עהרליכע פֿאטריאט, יעדער אָרדענטליכע מעניש מוס דאצו סתּוהן, דאסס דער צויערשטאלט דער קאָנפעסאָנען איין געזע נימט ער זאל זיך ניכט פֿאָם פֿאָרזוהרטייל בלענדען לאסטען, אונד גלויבליכע בלויבען, ווייל עס זיך היינט געגען דיא ווערן האנדעלט, דען היינט מיר מארדען דור! - ווער דיא מינט, ער מאָננע הויג צו זעהען, ווען מאן דיא ווערן פֿלינדערט, דעם קאָן עס געהען, וויא דעם איראפּאטער אונטער דען ווילדען אטערקאס, ער זאה געהיך צוויא אינדאנער דיא זיך גיערדענעטעטען אונד זעהר געשיקטע מיט קלויב זען טיינען שפּעילטען, ער זאה איהנען צו אונד נאם אויך וואָרד דעם איינען אָדער דעם אנדערן איינען ראטה, וויא ער ווערען טיכטע, ענדליך ווארען דיא ווילדען מיט איהרעם שפּעילע פֿערטיג, דיא שטאנדען אויך, אונד דער איינע שפּראך צו דעם איראפּאטער; וויסט דיא אויך, אים וואס וויך געד שפּעילט האבען? אום דיינען שקאלפ; אויך האבע געוואננען אונד ווערדען זיך נון קאָלפּירען! - דיא אינדאנער ווערען געהיילן איהרען פֿינדען דיא הייט מיט דען אַנערטען פֿאָם קאָפּע, וואס זיא שקאלפּ נענען. -

אונרוהען אויך דעם לאנדע.

באָזע ביישפּעלע פֿינדען אימער עהער נאך אהמער אלס דיא גוטען, זא האבען דיא הערען קראוואללע אויך אן מעהרערען אָרטען אויסוואַרטס נאכאדמונג געפֿונדען, מאן שרייבט אונס הערריבער נייעסטע אום 18 טען אויגוסט.

איינע טאגלעהנערן האטע אים פֿערליכע דעם טאגען צו דעם בעקקער בערנהארדט ברילל איין בראך צום באקען געבראכט, אלס זיא דען לאיב אבהאָלטע, פֿאָנד זיא, דאסס דערוועלכע צו שפּארק געבאקקען זיא אונד שריא הערריבער זאלכע שפּאפּערדען, דיא דען בורשען דעם באקקער פֿערי אנלאסטען, דאס ווייב צוהר הונדערטער פֿערי איין נאכבאר בעהייפטעט דאס דער מאן דאס ווייב אויך געפֿאָרעט האבע, גענוט אן דעם, דאס ווייב וואָלטע זיך וועלכע דאנן ניכט צופֿירערען געבען אלס ברילל איהר דען לאיב ערזעטען וואָלטע, אונד זיא דראָהטע, איהר מאן ווערדען שאָן אָרטונט מאכען, אויך וועט זיא דען קאָנשטאבלער, אום דען ברילל געשיקט, צוריק, אונד וואָלטע זעלבסט פֿאן דעם הויזיים אויך דיא שטאדט-הויז-אנשאפט, וואָ זיא נאך דעם דאחהע דעם פֿאליצייסטען איהרע קלאנע פֿאָרברענגען זאלטע, ניכטס וויססען געגען פֿיעראבענד קאמען נון אללערלייא ארבייטער פֿאן דען נאהען פֿאבריקען פֿאך בריללס לאדען אונד נאהען איינע דערמאסטען דראָהענדע האלמונג אן דאס זיך ברילל פֿעראנלאסט זאה, זיינע פֿאמיליע הויך דיא הונטערטהיער אין דיא נאכבארשאפט צו שיקען, דען לאדען צו שפּערדען אונד זעלבסט אין דיא שטאדט אים פֿאליצייא צו פֿארהען, אים דער קאפּערנע ריטט אויך וואָפּאָרט אינשפּעקטאָר אָשמיאן מיט זעכס בערישטענען קאָנשטאבלערן די- נויט, ווערדען אין צוג פֿאפּאליצייא אונד איינע שפּעריקערע מיליטעראבטיילונג זיך בענעפֿאלט נאך דער שוילאטע דעם עקצעטען בענאבען אלס אָשמיאן אונגונטע, האטע דיא מיטטלער וויילע שפּארק אנטוואכונגע מעננע זעמטליכע פֿענסטער דעם בריללשען הייזעס איינגעשלאגען אונד אָפּענענבאר איזט עס נור דער אנקונפט דער פֿאליצייא צו דאנקען, דאס זיא דאס צערשטערונגס- ווערק ניכט פֿאָרזעטענען, ביים אנבליק דער פֿאך ליצייא ערנדישען אללע עקצעדענען דיא פֿלויבט אָשמיאן נאם איינע רעוואָלוערשום אב, אום ווא צום טעטען צו ברענגען, דאך פֿלאָהען אים פֿעריאלי- טען ווייטער אונד פֿערקראכען זיך אין דען פֿערישע דענען פֿאבריקען דער נאכבארשאפט, אלס דאס מיליטער אונגונטע, קאָננטע עס בערייטט 42 געד פֿאנענע, דיא אָשמיאן, אים איהרען פֿערשטעקקען הערפֿאָרנעהאלט, אין דיא מיטטע געהען אונד מיט דער פֿערהאפטונג דער עקצעדענען וואר דער נאנצע קראוואללע אויך צו ענדע.

שטיינאמאנער, 13. אויגוסט, אום זאנטיאג נאכטס האבען אבייטער אין געמישטשאפט מיט בערזונקענעס מאָבעל דיא פֿענסטער איינגעד ווערן איינגעשלאגען, דיא אים דיעזער פֿעראנלאסטען איינבערויפֿענע אויסעראָרדענטליכע גענעראלפֿערי זאמטלונג האט איבער דיעזע פֿאָרקאָממענטע איהרעם טיעפען אבייט אויסדרוק פֿעריעהען אונד דען בורגערמייסטער רעמעכטיגט, פֿאָם ווי ציגעטשא דיא נאָהענע פֿאנזווערן הילפע צו פֿער- לאנגען, דיא גענעראלפֿעריזאמטלונג נאם ענדליך דער אָפּענונג אויסדרוק, דאס דיא בורגערשאפט פֿאן שטיינאמאנער פֿערשאַנט בלייבען ווירד פֿאן ערוינגיסטען, דיא געיינגעט ווערען, דען גוטען רופ דער שטאדט צו קאָמפּאָטיטערען, דיא בורגערשאפט

שטיינאמאנערס איזט אויך דאס ענטשיעדענעסטע ענטשלאסטען דיא הוהעשטערונגען אים קיימע צו אונטערדריקקען.

ערענבורג, 18 טען אויגוסט, נאכדעם פֿיר דיא הייטיגע נאכט וועדער עקצעטעטע אין גרעסטער רעם אומפֿאננע בעריכטעט ווערדען, האט דער שטאדטמאניסטראט, דיא אומפֿאסטערסטען פֿאך- קעהרונגען צוהר אונטערדריקקען דער אונרוהען געד טראָפּפען, דיא הויזהאָרע אונד דיא שענקען מיטען אום אכט, דיא נאכט- אונד קאפּעציעהייזער אום 10 אהר געשלאסען ווערדען, דאס מיליטער ווירד דיא שטראסטען הורכשטרייפֿען, דאס געזינדעל וועלכעס זיך צוטייט אים האנדווערקסבורשען רעק- הופּירט, האט פֿעלפֿאכע פֿערוויסמונגען ניכט נור אין ווערן, זאנדערן אויך אין ברויסען הייערן אן געריכטעט, מעהרערע וואכליימע ווארדען מיט שטיינע באוואָרפֿען אונד ערניטען פֿערלעטעטענען איבער 70 עקצעדענענען ווארדען פֿערהאפטעט אום 6 אהר נאכטמאנס רוקטע דיא נאנצע נארטי- זאן אים אונד בעזעצטע אונטער פֿיזיונג פֿאן צוויילקאָמפּיסערן זעמטליכע נאסטען, דיא פֿער- האפטעטען ווארדען דעם געריכטשאפט איבער- ליעפֿערט, דיא אויפֿענגונג איסט נראָס, אויך אים דעם נאהענעלענגען די-מיש-קרייזן ווערדען אונד הוהען געמעלדעט.

אין שטנקויטן ביא פֿרעסבורג זינד אויך דיא פֿענסטער דער ווערן איינגעוואָרפען וואָרדען, דער בירגערמייסטער פֿאן פֿירנז האט הויך מילי- טאָר פֿאָרנעזאָמט.

אין פֿעדשוואונדענעס ווענעמערדען.

דער יידישע מיטלערמיסטער יאקאב שמיך נער, פֿראנצישטראט, טעמענאסטע נר, 5, וואהר- האפט, האט איינע יעצט 15 יאהרע אלטע מאָבי פֿער, נאמענס זאָהיע, וועלכע שאָן אלס צוועלפ- יעהריגעס קינד פֿאָם בעקאנטען הערען באפֿאמיטען פרעדיגער היינריך מיער פֿאָרזוהרענדי דאצו איבעררעדעט ווארדען, דיא עלטערליכע וואָהונג אונד קאָנפעסאָן צו פֿערהאסטען, אונד איבערדען דונג זיענטע אויך ענדליך, דאס וינע מערבען פֿערייעס איינעס מאָנעס פֿלעטצליך דאס עלטערדי- הויט אינד פֿערשוואנד שוורלאָס, ערשט נאך עלפ- טעגיקען ווען דער בעשטריבעטען עלטערן אונד דער פֿאליצייא געלאנג עס לעמפּערע, דאס קינד ביא דעם גלויבפֿאלס צום באפֿאמיטשען גלויבען איבערנעמערטענען געדפֿלך קארפּאלישען פֿאך- מיער אנהעלטען שפּעטעיא איינפֿירנדי צו מאכען אונד דען עלטערן צוריקצופֿיהרען.

דער ויכערהייט וועגען שיקטע דער אים בעהמען געבריינגע שטייגער נומערהר זיין קינד צו איינעס פֿערוואנדטען, נאמענס אויודאָר פֿראנ- קעל, נאך קאפּאָף אין בעהמען, וואָ דאס מערבען ביים 17 יולי ל' פֿעריברייכע.

אום 20 יולי עדהעלשען נון דיא עלטערן צו איהרעם ענטזעטען אין שרייבען דעם אינ- זאלטס דאסס איהר קינד אבערמאלס פֿערשוואונד זען ווא, דיא פֿערוואנדטען אין קאפּאָף זאהען יעצט אבער צו שפעט, דאס דאס מערבען מיט דעם באפֿאמיטשען פֿעדיגער היינריך מיער אין פֿאָרזוהרענדי קארעשפּאנדענץ געשטאנדען ווא, מאן פֿאנד אויך איינע ברעפע דעם לעטצ- טערן פֿאך אין וועלכען ער סאפּהיע פֿאָרזוהרענדי איינפֿירטע, נאך בודאפעסט אונד צום באפֿאמיט- שען גלויבען צוריקצופֿיהרען.

שילדער העראב, טראט זיא מיט פיסען אונד צעירשונג עכעפאללס אללע פענסטערשייבען. דער פארפאלל כיל- דעס נאטירליך דאס אללגעמייע טאנענענשפארך, עס הייסט אויף, דאס אנשטאלטען נעטראפסען ווערדען, דא נעסטען אבערס פערדאפטען פערזאנען צו בערעיען. א גראם, 15 אינווסט, דא נעוואלסאמע בע- פריאונד דער נעסטען אבערס פערדאפטען פערזאנען איסט וויקליך רעפאלנט. פארס נאך דען פארזאנען פאר דעס פינאנצענדיקע אונד אין דער אבערען שטארט איילטע איינע צאהלרייכע מענגע צו דער וואכע אין דער נאיאסעס אונד ערזאונד דארט דא פרייענבונד דער אינ- האפטירטען, וואכיץ אויך דא דא דא פונסטערשייבען אונד דא דארט אנגעבראכטע ראטהע אבער צעטרומערט וואר- דען, אללעס דיעס נעשאר, אהען דאס דען צאהלרייכע פובליקום אויף דען שטיאטען אונד פאר דען קאפערזויען, וואָ מאן אין אלכער רוהע ערפרישונגען נענטען, בעלדיגט ווארדען. עס פום איבערהויפט אויסדריקליך בעטאנט ווער- דען, דאס דער נאנצע סטומלט אויסשליעליך נור דער בעייטיגונג דער מיט איינער אונגארשען אויפשיפט פער- זעהנען אמסטשילדער נאלט, דען וואָהרענד דעס פער- הויפטע דער אויסדריטונג ווארדען אויך נענטען אין איינ- נגד אויסרוף נענען דען בעקארדען אָדער נענטען אונגאר, נאָך נענען דא דאס דען נעשארט. עס איסט קיין דרייבנשאַהל, קיין רויב פאַרנעקאָממען, איינע אבטיילונג מיליאָר שטייעט אס יעלאַשטיששלאַטע, אים נאנצען אבער טראַנט דא שטארט איינע הוינע, זאגאר פיערשטאנע פּוואָנאַטיע אונד שינגט דא רוהע ניכט וועדער נעשטאַרט צו ווערדען.

דער באנוט איסט היינע פאן בודאפעסט היער אנגע- קאָסטען.
א גראם, 16 אינווסט, אין דער פערפלאַסטענען נאכט ווארען נאָך ווישערע שטאַנענען ביים פאַליציי- אדוואַקאטען וואָוויך ווארדען דא פונסטער אונד דא איינ- ריכטונג צעטרומערט, ביים פאַליציי-קאנצעסיסטען ניווקא אונד ביים דאָסערן טאלליאן דא פונסטער איינע- וואָרפען.

שטראַסענקראַוואַללע אין פראַנ.

פראַנ, 14 אינווסט, נאָך דער מויק צו עררען דעס קאָרינאָלס שטראַסע דאס פובליקום אין דא אינ- הערע שטארט צורה, אין סהייל דעס פאַבעלס, מייסט זינגע פערזאנען צאָנען נענען דען פראַנצענסקוואַ, יעמאנד אויס דעס הייסען שטיגע דראָהונגען נענען דא יודען איינ- דא וואכע שרייט אין אונד פערדאפטען צוויי פער-

דא אלמועסטיגען ריישיען יודים, וואָללען האבען, דאס דא גרינע וואָלרען צדיקים זיין, דא- מיט זיא אס שבו, דא נעשעפטע ניכט אָפּפען וואָללען אונד דען אלמועסטיגען אידעע נעשעפטען ועינטסטענס אס שבת ניכט פערדערבען וואָללען.

נייעס טעם.

א גראם, 15 אינווסט, נאכדעם ויך שאָן זייט איי- ניגען טאנען פאַר דעס פינאנצענדיקע אין דער ננדוליק- נאסטי, וואָ עבין דא מיסליעווען אמסטשילדער אנגע- בראכט זינד, אללאבענדליך צאהלרייכע נורופען פערזא- מעלט האסטען, פאן דען דארט פאָסטירטען צווייל- אונד פינאנצענאכטאָנערן אבער שטעטס אין נעשענענען נעהל- טען ווארדען ווארען, זאממעלע ויך נעשערן אבערס איינע בעטראַכטליכע מענגע פאן מענשען אן אונד פינ- טראַסין דעס נטייליכען צוועדענס דער וואכטאָנער אונד זעלבסט דעס שטארטסמאננס, עיסט אללעהאנד האנהוואַרטע אונד דראָהונגען אן אויסצושטאַטען אונד היערדיף אויף דא וואכטאָנער שטייען צו ווערען. דאס פרייבען ווארדען וואכטאָנער צו כונט, דיעזע ער- נרופען דא ווישטענעווער אונד בענאונגען אויף דא מענגע לאַפּשוואַלען, וועלכע ויך אין ווילדער פליכט אויסלאָזטען, באלד אבער וועדער פאן אנדערער זייט צוריקקעהרעט אונד מיסלעוועלע וורף איינע עטווא 200 מאן שטאַרקען צווען פערטעהר, דא דראָהונגען אונד שטיינערישע פאַרזעטעטען. ראש וואר אבער איינע קאם- טאנען ביא דער האנד, וועלכע מיט נעפאַלשעס באיאָנ- נעסטען פאַרהאנד אונד אין קויער צייט דא שטאַטען וויבערעט, אום 1 אור נאכטס וואר אללעס הוינע, לידער קאמען צאהלרייכע, זאגאר שווערע פערזאונדונגען פאַר אונד פאנרען צאהלרייכע פערדאפטונגען שטאטט. דער דער היינע טאָנען פערליקע הוינע, אבער נאכטישטאט נענען 8 אור ערשען פלאַטליך אין אונגעווערע הייסע פאַר דער בעידיק, לענגע איינע מיטנעבראכטע לייטערן אן, ריט אין איינע איינענליקע זאמטשילדע אמסטשילדער הערונטער אונד ווארען ויא אויף דא שטאַטען, וואָ זיא פאן דער מענגע אונטער נעשיי אונד לערס מיט פיסען נעטירטען ווארדען. טראַפּדעס פאן ער בעשטיצען וואכטאָנערשאַפּט איינע שוואכע נענעווער פערזוכס ווארדען, ווארדען אללע פענסטערשייבען דעס צווישטאָנען נראָ- טען נעבדיעס צעירשלאנגען, דא שטיינע לענגע האנעלרייכט אין הויפען. וואָהרענד דערזעלבען צייט איילטע אין אנד- דער הויפע אן דא אָבערשטארט צו וואָהונג דעס פ- נאנדרעקטאַרט אדויר, ריט אויך דאָרט זיא צוויי אסט- טען ענטשיידען, אָב דיעזעס מינען פאטער נעווארסט, אָב אָרענבלעיער, נאכטנליך דער דאן (ייכטער) אוואק, דער פּויווע שלייכער, מינעס פאטער ערנער אינס הערין פערליכטערע; איהר קענען יא דא מילדע, אבער דא אונגערייכטליכע נעיעטעניקויט אירעס ערווירדיגען פא- טער, דער דעס איבעלכעיענישטען אוואק לאַנגסט אין דאָרן אים איינע! נענען, אונטערע פערטער זאחען ויך זעשען אונד אימער זעלשטענער. נון וויססעס אור אויך, וויא איינפרייכטויט מיין פאטער אויף דא פאַררעכטע דעס פאַר- שטאנדעס וואכטען, רייכונגען צווישען איהם אונד אירעס פאטער, דעס וואכטער, קאָנגסטען ניכט אויסבלייבען, דא פריינדשאַפּט אונד לייכע אום דעס נעמיידערווע ענווי- כען, ווי ליטשען פּריכטבאר דארונטער, אונד ריינע מוט- טער אונד ווי קינדער האסטען נור נאָך טהרענען צו פער- ניסען, ווענן ווי צוואסטענקאמען, דא ערפאַנגעט דאס עינסטע, אייער פאטער האסטען איינער איינען בעטעהל פאָס פירשען ערהאלטען; וואס ער בעטראף, ווייס אויך ניכט, עס מאַכטע וואָהל ניכט אללצופילע ויין; אונד ער

מניה, אימט דאָך דער דרך הכבוד ויך צוא שמעל- לען אונד שלום צו געבען, דער אנקאָממענדע מינד פראנטע נין דען אבפאררענדען, איהר האבט דאָך געוויס אין דיעזער קהלה דא, איינע דרשה גע- זאנט, זאנט מיר... א נותנים זינד? וואס וואר דער חוב פאן אייער דרשה?
"איך זאמנע יענער, האבע נור תוכחה אונד מוסר געזאנט אונד דא גרעסטע נרבה דא איך בעקאָממען האבע אימט הונדערט מהאלער אונד הוקא פאן דעס פישע..."

ווא רייכטען ויך דא הענער אונד נינגען איה- רעס ווענעס, דער זיאנענקאָממענע מינד ערהיעלט אויך בעוויילונג איינע דרשה צו זאנען, ער האכטע ויך אבער, וואס האבע איך פאן דיעזע שנאָרערס דא קיין געדע געבען קאָנגען, איך ווערדע זאנען איינע דרשה דאס דיעזע דעס פישע געפאללען זאָלל. אין זינער דרשה ערזעהלטע ער דען לייטען דאס הלוח השבת גאר ניכט זא איינע שרעקליכע עבירה אימט, ווען מאן צדקה ניכט, ווען מאן גמלוס הסדים מהוט, אימט מיין גראָסען מאלער ווענן מאן אויך שבת דען לאדען אָפּפען האַלט.
זאָטאנא מאכטע אונדער ליעבער מינד דא דוגע, דא פראַטע האבען איהן פשוט הערריסע- וואַרפען, ער האט ויך אבער אימער געדאכט, שאדעט ניכט מיין מאנן דער ווירד מיר שאָן איר שטאט דיעזע לייטען איך געבען, ער קאם צו דעס פריידענקען, אינד שטעללע ויך פאַר דא אס אלר דערוועניגסטען 200 מהאלער צו בעקאָממען, אבער וויא ערשטיגט ערבלייכט אונד ערבלאסט וואר ער אלס היער קופטאנע איהם 10 על אין דא האנד שמעקטע, דער רבי קאנגטע ויך ניכט ענטהאלטען אונד פראנטע דען נוסען מאנן, יענעס מינד דער איהנען תוכחה זאמטע, האבען זיא הונדערט מהא- לער געגעבען מיר, דער איך נאך איהרער נענו- נונג געשטראַכען האבע נעבען זיא 10 על?"
דאס פערשטעהט איהר ניכט? שפראך דער קיפּפאנען, יענער מינד האט געדרישט דאס מאן שבת ניכט דארף דען לאדען אָפּפען בים איך אס שבת איין קיפּפאנען אלליין אויף דעס נאנצען פלאטע בין איך דאהער אים שטאנדע איינעס מינד הונדערט מהאלער צו געבען, איהר אבער זאנט דען לייטען מאן דארף שבת דען לאדען אָפּפען האלטען ווערדען דאָך אללע אָפּפען, אונד איך מוסס צו גרונדע נעהען, דארום קאן איך ניכט מערר געבען אלס 10 על."

האסטע דענעלבען אויסנעיהרס, אָהנע דעס פאַרשטאנד מיטשחילונג צו מאכען, דא בעשלאָס מיין פאטער אויף דא אבועטונג דעס ראכבי צו ריינגען, יעשעס אבער ציעטע ויך דא לייכטע דער נעמיידע צו אירעס פאטער; מאן בעשטישטע מינען פאטער, עס צו אנטערלאסטען האבע דער ראכבי נעשעהל, און וואָללע איהם איינע פאטער אויפערליענען, אבער ניכט דען ערווירדיגען רייז פאן דעס שטוהלע נעשענען, אויף דעס ער זייט דרייסיג יאהרען מיט רוהע נעשעסען, דא באכרס (שיליף) אירעס פאטערס לייטען אומהער, אונד העשטען דאס פאַלק אויף אונד הונדערטע איילטען אויף דא נעמיידעשובע, אונד קינדעסען דעס פאַרשטאנד דען נעהאָרזאם אויף, ווענן ער דעס ראכבי צו נאהט טרעטען, מיין פאטער וואָללע דא מאכט דער גראַסען צו הילפע רופען, אונד זינען איינפלוס נעלשערע מאכען, דאנענען לערנטען ויך אבער דא אנד- רען פאַרשטעהער אויף, אינד נאכען דעס פאַלקע נאך, דא וואר האט אן דא שטעללע פריהער- פריינדשאַפּט נע- טרעטען, אונד מיין פאטער פערבאט מיר האָך אונד היליג, אירע שוועלע צו בעשענען, איך מוססע נעהאָרזען, עס איסט איין יאהר הער, דאס איך טארא נור ביא איינער נע- מיידשאפּטליכען פריינד; ווענן קאָנגטע, אונד אלס איינע מוסטער אים נעכטום אונד אים שטערבען לאנ, הורפטע איך ניכט אן איהרעס לאנער זעצען, הורפטע ניכט איהרען לעשטען ווישער, איהרען לעשטען זענענסנרום אן איך, זאָנען עכשפאנען..."

דא בידען ליעבערדיק, דעןן אלס וואָלכע האט זיא דער פריינדליכע לעוער וואָהל שאָן ערקאָנגט, שאנדען אין שמעיין פערזונגען ויך גענענאכטע, אָ ווערע אויך נור ניכט פערן נעוועלען!... וואר אללעס, וואס איבער דא ליפּטען דעס יינגלינגס דראנג.

(ינגלינגס דראנג פאַלנט)

מיטע נור — אונד דיעזע פערטעהונג איסט שאָן פורכט- באר נענוט..."

אָ, מיין נאָט, רעכעקא, מיין קאָפּ שווינדעלט מיר פאַר אללעס, וואס איך זייט איינער שוונדע ערפאה- רען... עס איסט צו ניווינ! אונד אייער פאטער האט מיך זא שיערע אכטוועיען, האט מיר דען ווערמוסח דעס פאַרווארפעס מיר דען האָנדי דעס טראַפּטעס נערייכט, אונד געראדע ביא איהם, דעס פריינדע מינעס פאטערס, העשטע ווארדע ערוואַסטע..."

דעס פריינדע אירעס פאטערס, זאָנען? האט איך אייער פאטער נעמאלס פאן דעס נדישיעבען, וואס היער פאַרזענאנען?..."

ניעמאלס."
אָ, אייער פאטער איסט זאָ מילד אונד נוט, ער וואָללעט ויין פערנעס קינד ניכט בערעבען, איך אונד טארא, אירע שוונטער, אונד אייער... אירע פער- עווינטע מוסטער, דען איך זעהע יא, דאס איהר אויך פאן דיעזעס אירשען שלאנע דעס אללגישיגען נאָטעס, דער פרייליך עס אס בעסטען פערשטעהט, וויססעט — וויא האבען עס דעסטאָ שווערער געטראנען..."

אינד וואס איסט דיעזע, טהויע רעכעקא? אָ, שאפּטע מיר ליכט אין דיעזע פּינסטערניס, דאס איך קלא- רער שויע, נעכט מיר אויפשלום!"

"זא נאנין נענוי ווייס איך עס אויך ניכט, אבער דאָך נענוי, אום אויך דען טרויערען נאנט דער ריינע צו ערקלע- רען, אָ איהר וויססעט, אין וועלך איינניגעס פערקעהרע אונטערע בידען פאמיליען שטאנדען, וואר דאָך אירע מוסטער, דער פרייער איבער זיא! דא אייננישטע פריינדן מייער לענגסט פערשטאָרבענען מוסטער, זיא זינד נון ביידע אין דער וואהרהייט! דא מיר ביא איהרעס פריהען פאָדע דער פרוואַרען אירער מוסטער איבעראוואַרשטעט."

רוסישע יודען אין אמעריקא.

אין נעו־יאָרקער יודישעם בלאטט שרייבט: דא איינעוואנדערטען רוסישע יודען זינד זעהר בעלעבס. זאָוואָהל ביי דען יודען וויא בייא דען כריסטען. זיא ארבייטען בייא דען איינעוואנדערטען בייא דען גוטבעזימערען אויף דעם פעלדע אונד אין פאבריקען. נור דיא פרייהערען רוסישען איינזאגן דעיער מהון איהנען צרות אן. ווארום? דאיינף ווילל אדך אין משל ערצעהלען.

אין מאנד קאס איינמט אין איינער קהלה ליעס זיך בייס פרויערענמאן מעלדען, דאס ער אס נעכטען שטב אין דער שיל איינע דרשה זאגען ווילל. דיא קהלה פיהרטע זיך שרענגע רעליגיאן אונד אינטער איינע הונדערט קופלייטע וואר ניכט מעהר אלס איין הענדלעדער דער אס שבת דען לאר דען אפען היעלט אונזער גוטער מניד שפראך אס שבת דיא דרשה, פאלל מיט תוכחה איבער חזיל שבת א.ו.וו. זאנמאט מאכטערער זיינע רונדע הויך דיא שטארט, ער קאס אויך פאר דען לאדען דעם רייבען הענדלעדס, דער אס שבת דאס גע- שעפט אפען היעלט, ער שאמנד אונד שפעקן ליערשע זאלל אדך דא אויך העריינגעהען? הייער מאנן ווירד דא זיכער אויף מיר ברוגו זיין. וויל אדך געסטען אויף דיא מחללו שבתות זא לאגעזאגע האבע, אנשטאט אירער נובה, ווירד ער מיך הער רייכעלעפען. ער האכטע הן אונד הער, וואיסטע זיך קיין נאטה צו נעבען, ענדליך פאסטע ער מיטה אונד שפראך אן זיך, דיענע לייטע ריהמען זיך יא דאמט, דאס זיא נראטע גמלי חסדים זינד, אדך פערזוכען! ער זינג הערין, דער קופמאן נאחט איהן זעהר פיינדליך אויף, אונד בעזאחלשע דיא ווייטע מיט איינער הונדערט מהאלער נאמע. דער מניד וואר איינגעמיין איבערראשט, ער וואלשטע זיך נאר ניכט גלויבען, דאס ער איין אשה אונד קיין חלום איזט, ער זאח זיך דיא נאמע פאן אלדען זיין מאן אן אב ער, זיך ניכט מיעה איזט. פראנטע איז- ער לייטע אב דען רויכטיגע ענדל איזט. ענה לך ער וואר מיט זיך אים ריינען דער פישע האט איהם פיר דיא תוכחה הונדערט מהאלער נענעבען מלא שמחה היעס ער שנעלל דעם גבאי דען וואגען פערמיט מאכען אונד וועגעפארהען, קיים האטטען דא דיא שטארט פערלאכטען, קאס איהנען איין אדדערער מניד ענטפונגען צו פארהען נון איין מניד בענענגעט זיך מיט איינע אונדערע

* (מיטערערעוואלוציאן) אין שפאניען האט- בען זיך אין מעהרערען שטערטען דיא זאלדאטען עמפארט, זיא וואלדען רעפובליקאניש זיין. * (קאלעריא) אין ענפמען וויסעמט נאך איסטער דיא קאלעריא, אונד פארדערט פיעלע אפ פער אן ענשענלעכען. * (ירישע דיאמאנטענשלייפער) אין אסטערי דאס איזט יעמטז איינע אינדוסטריא איסטעללונג אונד דיא דארטיגען יודען זינד זעהר גוט דאבייא פערטראמען, זייט אלמען צייטען איזט דער דיא- אמאנטענהאנדעל אין דען הענדען דער פארמיני- זישען יודען (פערדיס) אין אמווערנען, דיענע וואר רען אים 16 יאהר הונדערט מיט פארטוגאל אונד אינדיען אים געשעפטספערקעה, פאן ווא אונד דיא ראהען דיאמאנטען אויס ערסטער האנד בער קאמען, 1576 וואורדע אמטווערנער פאן דען שפאר נייען געפלינדערט, אונד דיא דיאמאנטענהענדלעדער איבערזולדערמער נאך אמסטערדאם, ווא זיך זייט דאסאלס דיא גרעסטען דיאמאנטשלאייפערן בער פלינדען, הענן דיא יודען פערשטאנדען עס אים בעסבען דיא דיאמאנטען צוא שליעפען אונד היעל- מען עס געהיים, אים יאהרע 1824 וואר נור איין איינציגער שלייפער דארט, וויל מאנן ווענען דיא מאנטען פאנד, זר דאס דער באנקיער האפע 4 זיינע לייטע אין דער קונסט אינטעררוכטען ליעס דאמיט זיא ניכט פערנעסטען ווערע.

1844 וואורדע אין באליא איינע דיאמאנטע- גרובע ענטדעקט, אונד 1867 אין אפריקא אט קאס זא האב זיך דיא שלייפערין אימער מעהר, אונד יעמטז זינד איבער 400 פערזאנען דאמיט בענעל- מיט, דיא גרעסטע, שלייפיהלע האט באאם, דער דער דען וועלטבעריהמען גראפען דיאמאנט דער ערגלישען קאניען, האהנארא איער, בערדע דעם ביכטעס זאנערען דען אלדענגרעסטען דער עקר סיסטורט, דאן, שמערן דעם זדענס אים בראזי- ליען געשליפען האט, דיעוער האט ראה 247% קאראם געוואגען, נאך דעם שלייפען וואך ער אבער נור 125 קאראם.

שאן פיעלע האבען פערזוכט דיא דיאמאנ- טענשלייפערקונסט נאך אנדערען ארטען צו פער- פלאנצען; עס איסט אבער ניכט געלונגען, אונד דיא מייסטער געבריעבען איין בעווייס מיט ווא פיעל געשיק, פלייס אונד אויסזייער וויר יודען איינע קונסט בעטרייבען, ווענן וויר אונס דערזעל- בען ווירעמען!

דאקטאר בערנהארד פריעדמאן דער בער- ריהמעט פערמייטיגער פאן מוסא-עסלאר האט אום דען פרייערער ה. מאוער, דער פרייער אין הויז זירער מיט ביטערן וואר, בייא דער אבערשטארט- דעמטמאנשאפט דיא אנציינע ערשטארטעט, אונד בעשולדיגט מאיער וועגען ענטפיהרונג דער מעד- בענס.

הערר מאיער בערויפטעט נור אין איינעם שרייבען אן דיא ציימונגען, דאס ער מעמאנדען איבעררעדענע דעסגלויבען דער פאפטיסטען אדער געמייפטען כריסטען איבערצוטרומען. ווער אבער עמטערס דיא מאכאקאסטע פאסט סירט, קאנן זיכער זיין; דאסס מאנן איהן אויף איינע זאכע ארט אין דאס באשהיים היינענערען ווירד ריין דער מעדלעדער הייטע צום קויפע אלטער האזען.

פערשיעדענע נייאנקייטען.

* (שחיטה) אין מינבען בעשטעהט אין מויערשמוטצפער איין זיינע מיטגלידער זעהען דא- הויף, דאסס מאן מויערעט ניכט קוואלט, זיא לאסטען ניכט צו, דאסס איין קויטער דיא פפערדע שלאמט, צו שווערע לאסטען צימט, אונד דערגלויבען, נון איזט עס גאר דעם פערריינע איינעפאללען, דאסס דאס שעכטען אויך איינע מויערקוואלערדייא איזט, אונד וויל דיענעס הויך דיא פאליצייא פערביעמען לאסט עסן וויר גלויבען דאס בייא איינעס זא עדלען קא- נינע וויא דער ביערישע איזט, דאס ניכט שטאמט- פלינדען ווירד.

* (בוקסבוים) אין נר, 91 אוינערעס בלאטט טעס בראכטס וויר אונד פיעלע הייענע בלעמער דיא נאכריכט, דאסס איינער דער פרייגעשפראכער נען אבראהאם בוקסבוים אין פריעסבורג איינע- טראפען זיא, דער בערעפפענער צייגט אים נון אן, דאסס ער זיך פאן נייערדיהאז נאך מארצאל בענעבען האט, אונד אהנע אונטערבריענגט דארט איזט.

* (פריעסבורג), 10 איינסט, געסטערן אום 8 אוהר אבענרס פערזוכטען בייא פיערציג מיט קניפפען פערזעהענע אינדוידוען אויף דער פרא- מענאדע עיינען קראוואלל אנצושטיפען; פאריצייא אקטואר בעקען אונד שטארטאראפאלל כרייער יאנטען זיא יעדאך ענערגיש אויסזיאנדרער, אויך אין דער פריסטען-אלדע וואורדע איין קליינער קראקעה- לערהיפע פאליציידיך ראש צערשטרייט.

פאלליעטאן.

2. דאס הייז דעם פריינערס. (2-טע פארשועצונג.) דיענסטא שליסטע, דאס זיך אייער פאטער אין דינע איינעלאסטען, ווילכט אונס שהייע צו שטעהן קאסטען ווערדען וועלכט אונס געפאחר ברוינגען קאנען. דאנער פאן אדך נאר ניכטס דאמיט צו מהן האבען, אונד וויר ווערדען שריטטע מהון, אום דען שולדיגען פאן דען אונ- שולדיגען צו טרענען. איינזינגס האט דער ריכטער אללע פערברונגען מיט אירעס פאטער פערבאטען אונד אבע- שניטטען, אונד דער צאך דער גראפען אים לאנדע איזט זא פריכטעליך דאריבער, דאס מאן ניכט מיט איהנען דאפען שפריבען דארף. אן הערר מענדעל, איהר זיך קיין פריינד מיינעס פאטערס! . . . אדך מאן עס אויך ניכט מעהר זיין, אונד קורין, אדך האבע געוועלשאפט, אונד האבע אויך אללעס געזאמט, וואס אדך ווייס. . . אונד מיינע אונגליקליכע שוועסטער? . . . האבט איהר קיינע נאכריכט, קיינע שוהר פאן איהר? אדך, אדך בין עכען אנטעקאסטען, אונד זוכטע בייא אייך טראסט אונד הילפע. . . נון אדך האבע אויך קיינע אדך בערווער, ווענן זיא ווידער וויללען געזאנגען. . . הערר, וואס שפריבען זיא שיעקליכע. . . נון, אדך ווייס ניכטס, לעבט וואהל! הערמיט דרעהטע דער גראפענלעדער מענדעל, דער

פריינד דעם ראכט, דעם טראכטלאזען יינגלינג דען רוקען, אונד פערלייט דאס ציסטער. אלס דער יינגלינג פאר דעם הויזע דעם פריינדעס געשטאנדען, האסטע ער זיך אונדערליך אונגליקליך געפיהלט יעמט אבער פיהלשע ער זיך נאך אונגליקליכער. דער געזעצט שטעטער דער האפטונג וואר געשוואנדען, ווענן דיא געמיינדע זיך פאן דער ציערטיסטערען פאמיליע אב- ווענדעט, ווען דיא פריינדע אונד גלויבענענאכטען נור ווארען דעם האנטעס פיר דאס פערצווייטעלנדען האבען; ווא איזט דאן דאס ציעל דעם פריינדעס? דער יינגלינג וואר נייערענעטשטעטערס, ארווא מיין פאטער שולדיג מיינע שוועסטער געשערה אונד פערלייטעט? מוסטער, מוסטער, וויא האט דער אללמאכטיגע נאכט דייך בענארוינט, דאס ער דייך פאן היינען גענאכטען, בעפאר דייך איינע דאס געזעהן? אן, מיינע מוסטער, מיינע מוסטער, דייך איינזיער זאךן האט דייך ניכט וויערער געזעהן, ווא איהן ניכט. . . ווירד ער זיינע שטעטער, ווירד ער זיינע שוועסטער וויערער- זעהען? אונד ווא? אן, ווער בייא דיר ווארע! . . . דאס ווארען דיא געפיהלע, דיא הויך יאזעס וועלע שטייטשטיין, אבער דער געפרעמענע וואורם קריסט זיך, אונד דער נייערענעטשטענע מענשעננייסט ערהעכט זיך, נון, מייך פאטער קאנן ניכט שולדיג זיין, מיינע שוועסטער קאנן ניכט פערלארען זיין! דיעוער געדאנקע, דיעוע איבערצייגונג שוועללשט זיך ריענענראם פאר דיא וועלע יאזעס, אונד וויינן ער ניכט שולדיג, אונד ווענן זיא ניכט פערלארען דאן לעבט זיא נאכט אים היממעל, דער אלס ציינע איי- טרייסט פיר דיא אונשוולד אונד אלס רעסטער פיר דען נע- דריקטען. מאנען דיא פאלשען פריינדע דער ערדע דען רוקען קעהרען דעם אונגליקליכען, זא איהן דיא האנד דעם געשיקעס עפאסטע: דער פריינד דעם היממעלס קעננעס זיינע צייט! דעם שעללשע זיך דיא געוויסהיים אין דעם